

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

KİMYA SEKTÖRÜ

Sektör Raporları

İhracat Genel Müdürlüğü
Kimya Ürünleri ve Özel İhracat Daire Başkanlığı

KİMYA SEKTÖRÜ

HS No: (2705-2715, 28-39, 4001-4010, 4014-4017)

Kimya sektörü ürünleri oldukça geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Sektör; mineral yakıtlar/yağlar (27 GTİP’li), inorganik kimyasallar (28 GTİP’li), organik Kimyasallar (29 GTİP’li), eczacılık (30 GTİP’li), gübre (31 GTİP’li), boya, macun, vernik (32 GTİP’li), parfümeri ve kozmetik (33 GTİP’li), sabun (34 GTİP’li), albüminoid madde (35 GTİP’li), barut,patlayıcı madde (36 GTİP’li), fotoğrafçılık, sinemacılık eşyası (37 GTİP’li), muhtelif kimyasallar (38 GTİP’li), plastik ve plastikten mamul eşya (39 GTİP’li) ve kauçuk ve kauçuktan eşya (40 GTİP’li) ürünlerini kapsamaktadır.

Kimya sanayi, pek çok sektöre ara mal ve hammadde temin eden bir sanayi dalı olarak, gerek üretim gerekse de dış ticarete önemli bir role sahiptir. Kimya sektöründen ham madde kullanılmaksızın üretilen çok az sayıda ürün bulunmaktadır. Bu kapsamda; tarım ilaçları, sentetik gübreler, veteriner ilaçları, sentetik elyaflar, sabun, deterjan, temizleyiciler, plastik ham maddeleri, beşeri ilaç sanayi, kozmetik sanayi, boya, yardımcı maddeler, deri, tekstil, inşaat (boru, levha, kapı, pencere vb.) yapıştırıcı, derz, dolgu maddeleri, izolasyon malzemeleri, fotoğraf malzemeleri, barut ve patlayıcılar gibi birçok sanayi alanına nihai ve ara ürün sağlamaktadır.

Kimya ürünleri içerisinde ticarete en çok konu olan petro-kimya ürünlerinin ana maddesi, ham petrolden üretilen ürünlerden biri olan “nafta”dır. Süreç, ham petrolden naftanın ve LPG’nin, bunlardan da etilen, propilen, benzen, paraksilen vb ürünlerin üretilmesi ve bu maddelerden de alçak yoğunluklu polietilen (AYPE), yüksek yoğunluklu polietilen (YYPE), polipropilen gibi plastik, kauçuk vb sektörlerin hammaddesinin üretilmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

DÜNYADA KİMYA SEKTÖRÜ

Dünyada kimya sektöründe bilimsel gelişmeler nanoteknoloji, biyokimya, katalizör, genetik, organik kimya ve polimer kimyası alanlarında gözlenmektedir. Son yıllarda bu alanlarda yapılan araştırmalar meyvelerini vermeye başlamıştır. Dünya genelinde kimyasal satışları 2020 yılında 3.471 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir. Çin küresel kimyasal ürün pazarında 2020 yılında gerçekleştirdiği 1,547 trilyon dolarlık satış ile ilk sıradaki yerini korurken, Avrupa 499 milyar dolarlık satış ile dünyanın ikinci en büyük kimyasal üreticisi konumundadır. (CEFIC, 2021). Ayrıca, Dünya kimya sektöründe nanoteknoloji, biyokimya, katalizatör, genetik, organik kimya ve polimer kimyası alanlarında yapılan son çalışmalar pozitif etkisini göstermeye başlamıştır.

Avrupa, kimyasal ürünler için geniş bir pazar olmaya devam ederken, Çin başta olmak üzere Asya ülkeleri oldukça güçlü bir büyüme kaydetmektedir. Avrupa'nın en büyük gücü etkili ulaşım altyapısının ve hizmetlerinin bulunması ve katma değeri yüksek ve ileri teknoloji kimyasal ürün üretiminde çok önde olmasıdır. Bununla birlikte, yüksek vasıflı işgücüne sahip olan Avrupa kimya endüstrisi, kimyasalların üretiminde ve kullanımında yüksek çevre ve güvenlik standartlarına sahiptir. Ayrıca, Avrupa güçlü tarihsel kökenleri olan güçlü kimya şirketlerinden oluşan bir yapıya sahiptir. Öte yandan, kimyasal ürün satışlarında ve kimyasal ürün ihracatında son 10 yılda çok büyük bir atak gerçekleştiren Çin ve diğer Asya ülkeleri, bazı noktalarda Avrupa'nın önüne geçmiş durumdadır.

DÜNYA TİCARETİ

Dünyadaki kimyasal madde dış ticaretinin coğrafi dağılımına bakıldığında zaman her ne kadar son senelerde Asya'nın payının artmasıyla payı azalsa da, AB'nin halen en büyük dış ticaret hacmine sahip olduğu görülmektedir. Avrupa Kimya Endüstrisi Konseyi (CEFIC) 2020 yılı verilerine göre, 2020 yılında Çin dünya kimya ürünleri satışının %44,4'ünü gerçekleştirirken, AB ülkeleri %14,4 ünü NAFTA üyesi ülkeler %13,8'ini, Latin Amerika ülkeleri %2,7'sini gerçekleştirmektedir.

Diğer taraftan, Trademap (2021) verilerine göre, 2021 yılında dünya kimya ihracatının ilk 3 sırasında ABD (%9,3), Çin (%7,1) ve Almanya (%6,5) yer almaktadır.

2021 yılı itibarıyla kimya sektörü ihracatının en büyük payını %42,9 ile mineral yakıt ve yağlar oluştururken, bu alt sektörü %14,5 ile ilaç sektörü ve %14,1 ile plastik sektörü izlemektedir.

Tablo 1. Ürün Bazında Dünya Kimya Sektörü İhracatı (Bin ABD \$)

FASIL	MADDE	2020 \$	2021 \$	20/21 Değişim (%)	2021 Pay (%)
27	MİNERAL YAKITLAR/YAĞLAR	1.613.449.082	2.450.330.582	51,9	42,9
28	İNORGANİK KİMYASAL	118.597.508	157.340.635	32,7	2,8
29	ORGANİK KİMYASALLAR	385.789.125	490.295.878	27,1	8,6
30	ECZACILIK ÜRÜNLERİ	680.826.971	825.646.737	21,3	14,5
31	GÜBRELER	55.603.789	85.048.529	53,0	1,5
32	BOYA, MACUN, VERNİK	78.878.606	94.375.722	19,6	1,7
33	PARFÜMERİ, KOZMETİK	140.890.820	158.742.468	12,7	2,8
34	SABUNLAR	66.605.436	74.798.406	12,3	1,3
35	ALBÜMİNOİD MADDE	32.138.394	39.000.157	21,4	0,7
36	BARUT, PATLAYICI MADDE	3.949.998	4.550.446	15,2	0,1
37	FOTOĞRAFÇILIK, SİNEMACILIK EŞYASI	13.778.875	15.611.823	13,3	0,3
38	MUHTELİF KİMYASALLAR	224.746.372	282.215.480	25,6	4,9
39	PLASTİK VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA	610.828.599	804.820.513	31,8	14,1
40	KAUÇUK VE KAUÇUKTAN EŞYA	176.855.168	226.076.974	27,8	4,0
Toplam		4.202.938.743	5.836.347.425	38,8	100

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap

Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Kimya Sektörü İhracatı (Bin ABD \$)

Sıra	ÜLKE	2020	2021	20/21 Değişim (%)	2021 Pay (%)
1	ABD	388.166.479	540.630.485	39	9,3
2	Çin	287.076.519	417.038.422	45	7,1
3	Almanya	298.945.838	377.818.721	26	6,5
4	Belçika	172.816.748	257.637.629	49	4,4
7	Suudi Arabistan	163.361.504	252.312.228	54	4,3
6	Rusya	164.406.974	247.898.285	51	4,2
5	BAE	190.502.802	239.194.506	26	4,1
8	Hollanda	163.381.077	231.965.113	42	4,0
9	Kanada	111.735.034	173.803.418	56	3,0
10	Fransa	125.661.148	155.799.197	24	2,7
11	Güney Kore	111.255.876	154.986.922	39	2,7

13	İsviçre	129.813.035	151.940.786	17	2,6
12	Hindistan	85.472.216	126.336.679	48	2,2
14	Japonya	102.991.082	124.631.152	21	2,1
15	İrlanda	123.109.334	124.539.413	1	2,1
41	Türkiye	23.209.792	32.495.078	40	0,6
Liste Toplamı		2.641.905.458	3.609.028.034	37	61,8%
Genel Toplam		4.203.035.202	5.836.347.425	39%	100%

Kaynak: International Trade Center (ITC)-Trademap

TÜRKİYE'DE KİMYA SEKTÖRÜ

Türk kimya endüstrisi, ağırlıklı olarak petrokimya, sabun, deterjan, gübre, ilaç, boya-vernük, sentetik elyaf, soda gibi çeşitli kimyasal hammadde ve tüketim ürünlerinin üretiminin gerçekleştirildiği tesislerden oluşmaktadır. Sektörde faaliyet gösteren firmalar ölçek ve sermaye kaynakları açısından farklılık göstermektedir. Sektörde faaliyet gösteren firmaların önemli bir kısmı küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmakla birlikte, büyük ölçekli firmalar ile çok uluslu şirketler de faaliyet göstermektedir.

Kimya sektörü ithalata bağımlı bir sektördür. Kullanılan hammaddenin yüzde 70'i ithal edilmekte, %30'u ise yerli üretimle karşılanmaktadır. Plastik üretimin ana girdisi %90 oranında petrokimya sektöründen sağlanmaktadır. Petrokimya sektörü ise büyük ölçekli, sermaye ve teknoloji yoğun bir sektördür. Plastik ve kauçuk sektörü %90'ın üzerinde ithalata bağımlı bir sektördür.

Kimya Sanayi, lojistik önemi açısından çoğunlukla ülkenin kıyı bölgelerinde lokalize olmuştur. Petrol ve petrol ürünleri, deterjan, sabun, ilaç kimyasalları, boya gibi ürünleri üreten kimya firmalarının çoğu Marmara Bölgesinin üç büyük sanayi ili olan İstanbul, Kocaeli ve Sakarya'da, Ege Bölgesinde İzmir'de yerleşim gösterirken, gübre ve petrol ürünleri firmalarının çoğu Akdeniz Bölgesinde toplanmıştır. Ayrıca Akdeniz bölgesinde ana ham maddelerden olan soda, bikromat gibi önemli üretim merkezleri de bulunmaktadır.

Kimya sektöründe yaklaşık 2600 kimyasal madde ve müstahzarları üretilmekte ve bu üretimlerde kullanılan yöntem ve teknolojilerin bir kısmı küresel rekabete ayak uydurabilecek seviyededir. Ancak, plastik sektöründe plastik hammaddede yerli üretimin yetersiz oluşu, deterjan, temizlik ürünleri, sabun, tabii kauçuk gibi sektörlerde hammadde açısından dışa bağımlı olması sektörün gelişimi için önemli bir engeldir.

Türkiye'deki en büyük petrokimya şirketi eskiden bir kamu kuruluşu olan ve 2007 yılında özelleştirilen Petkim'dir. Kimya sanayi üretiminin yaklaşık %25'ini temsil eden petrokimya sektöründe PETKİM Türkiye'nin en büyük petrokimyasal üreticisi konumundadır. 1965 yılında kurulan PETKİM 2008 yılında özelleştirilerek, hisselerinin %51'i SOCAR&Turcas Petrokimya AŞ'ye devredilmiştir. Kurulduğu günden bu yana, Aliğa'daki fabrikası azami kapasiteye yakın olarak faaliyet göstermektedir. Aliğa fabrikasında termoplastik ürünleri (AYPE, PVC, YYPE ve PP), elyaf hammaddeleri (ACN, PTA ve MEG) ve diğer petrokimyasal ürünler (Etilen, Benzen, PA, Gaz Klor, VCM) üretilmektedir. Kurulduğu günden itibaren yapılan tüm modernizasyon, yenileme ve kapasite artışı çalışmalarına karşın, yurtiçi talebin ancak %25'inin karşılanabilmesinin nedeni Türkiye petrokimya pazarının %11'lik büyüme hızı ile dünyanın en hızlı büyüyen pazarlarından biri olmasıdır. Sektördeki büyüme hızı yüksek olmasına rağmen, Türkiye petrokimya sektörü henüz pazar doygunluğuna erişememiştir. Türkiye'de kişi başına plastik tüketimi ortalama 75 kg/yıl seviyesine ulaşmıştır. Öte yandan, ABD, Kanada ve Batı Avrupa ülkelerinde bu oran 70- 90 kg/yıl arasında değişmektedir.

TÜRKİYE'DE DIŞ TİCARET

İHRACAT

Tablo 3. Kimya Sektörü İhracatımız (ABD \$)

FASIL	MADDE	2020 \$	2021 \$	2022 \$	21/22 Değişim (%)	2022 Pay (%)
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler, Bitümenli Maddeler, Mineral Mumlar	4.715.233	8.516.413	16.374.408	92	36
28	İnorganik Kimyasallar, Kıymetli Metal, Radyoaktif Element, Metal Ve İzotopların Organik-Anorganik Bileşikleri	1.648.229	2.194.173	3.548.137	62	8
29	Organik Kimyasal Ürünler	602.028	1.068.333	1.352.166	27	3
30	Eczacılık Ürünleri	1.826.051	1.905.245	1.899.097	0	4
31	Gübreler	375.614	473.500	982.569	108	2
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülusalalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	891.226	1.130.254	1.485.265	31	3
33	Uçucu Yağlar ve Rezinoitler, Parfümeri, Kozmetik Veya Tuvalet Müstahzarları	953.269	1.111.812	1.344.823	21	3
34	Sabunlar, Yüze-Aktif Organik Maddeler, Yıkama-Yağlama Müstahzarları, Mumlar, Bakım Müstahzarları, Dişçilik Müstahzarları	1.124.841	1.015.670	1.296.311	28	3
35	Albüminoid Maddeler, Değişikliğe Uğramış Nişasta Esaslı Ürünler, Tutkallar, Enzimler	250.994	340.703	495.000	45	1
36	Barut ve Patlayıcı Maddeler, Pirotekni Mamulleri, Kibritler, Piroforik Alaşımlar, Ateş Alıcı Maddeler	23.003	30.007	56.616	89	0
37	Fotoğrafçılıkta veya Sinemacılıkta Kullanılan Eşya	14.279	16.103	20.050	25	0
38	Muhtelif Kimyasal Maddeler (Biodizel, Yangın Söndürme Maddeleri, Dezenfektanlar, Haşarat Öldürücüler, Vb.)	1.157.492	1.221.596	1.411.200	16	3
39	Plastikler ve Mamulleri	6.971.354	10.016.195	11.570.171	16	25
40	Kauçuk ve Kauçuktan Eşya	2.656.179	3.455.074	3.708.086	7	8
Toplam		23.209.792	32.495.078	45.543.899	40	100

Kaynak: Trademap

Tablo 4. Ülkelere Göre Kimya Sektörü İhracatımız (ABD \$)

Sıra	ÜLKE	2020 \$	2021 \$	2022 \$	21/22 Değişim (%)	2022 Pay (%)
1	Hollanda	985.549	1.621.445	2.626.752	62,0	5,8
2	Almanya	1.248.430	1.626.638	2.220.570	36,5	4,9
3	İtalya	964.814	1.459.363	2.085.144	42,9	4,6

4	Rusya	612.615	789.556	2.072.555	162,5	4,6
5	Romanya	622.470	945.181	2.038.279	115,6	4,5
6	ABD	948.572	1.346.771	1.847.781	37,2	4,1
7	İspanya	681.687	973.003	1.599.184	64,4	3,5
8	Irak	1.289.936	1.502.171	1.558.931	3,8	3,4
9	Lübnan	425.300	926.746	1.478.548	59,5	3,2
10	Mısır	661.730	1.066.764	1.247.150	16,9	2,7
11	Güney Afrika	161.962	332.486	1.191.512	258,4	2,6
12	Birleşik Krallık	810.241	961.111	1.187.145	23,5	2,6
13	Belçika	623.201	983.872	1.122.325	14,1	2,5
14	Bulgaristan	419.416	782.358	1.082.381	38,3	2,4
15	Fransa	493.830	682.727	979.852	43,5	2,2
Liste Toplamı		8.441.103	12.257.638	18.774.894	53	41
Genel Toplam		23.209.792	32.495.078	45.543.899	40	100

Kaynak: Trademap

İTHALAT

Tablo 5. Kimya Sektörü İthalatımız (ABD \$)

FASIL	MADDE	2020 \$	2021 \$	2022 \$	21/22 Değişim (%)	2022 Pay (%)
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler, Bitümenli Maddeler, Mineral Mumlar	28.925.039	50.691.655	96.548.926	90,5	63,6
28	İnorganik Kimyasallar, Kıymetli Metal, Radyoaktif Element, Metal ve İzotopların Organik-Anorganik Bileşikleri	1.528.121	2.193.452	3.474.631	58,4	2,3
29	Organik Kimyasal Ürünler	5.888.509	9.342.105	11.119.614	19,0	7,3
30	Eczacılık Ürünleri	4.958.182	6.874.905	4.559.343	-33,7	3,0
31	Gübreler	1.129.054	1.995.218	3.031.474	51,9	2,0
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	1.962.059	2.425.772	2.751.284	13,4	1,8
33	Uçucu Yağlar ve Rezinoitler, Parfümeri, Kozmetik veya Tuvalet Müstahzarları	1.160.538	1.261.587	1.570.368	24,5	1,0
34	Sabunlar, Yüzeysel Aktif Organik Maddeler, Yıkama-Yağlama Müstahzarları, Mumlar, Bakım Müstahzarları, Dişçilik Müstahzarları	946.409	1.104.960	1.420.428	28,6	0,9
35	Albüminoid Maddeler, Değişikliğe Uğramış Nişasta Esaslı Ürünler, Tutkallar, Enzimler	460.344	497.752	581.097	16,7	0,4
36	Barut ve Patlayıcı Maddeler, Pirotekni Mamulleri, Kibritler,	42.842	59.326	70.360	18,6	0,0

	Piroforik Alaşımalar, Ateş Alıcı Maddeler					
37	Fotoğrafçılıkta veya Sinemacılıkta Kullanılan Eşya	118.430	131.877	140.218	6,3	0,1
38	Muhtelif Kimyasal Maddeler (Biodizel, Yangın Söndürme Maddeleri, Dezenfektanlar, Haşarat Öldürücüler, Vb.)	2.390.223	2.902.672	3.516.103	21,1	2,3
39	Plastikler ve Mamulleri	11.738.222	17.590.476	18.975.919	7,9	12,5
40	Kauçuk ve Kauçuktan Eşya	2.692.341	3.578.937	4.132.580	15,5	2,7
Toplam		63.940.313	100.650.694	151.892.345	50,9	100

Kaynak: Trademap

Tablo 6. Ülkelere Göre Kimya Sektörü İthalatımız (ABD \$)

Sıra	ÜLKE	2020 \$	2021 \$	2022 \$	21/22 Değişim (%)	2022 Pay (%)
1	Rusya	9.174.504	15.813.327	44.022.578	178,4	29,0
2	Çin	3.202.785	6.240.787	8.359.730	34,0	5,5
3	Almanya	4.720.766	5.544.531	5.710.136	3,0	3,8
4	ABD	3.235.824	4.162.876	5.251.955	26,2	3,5
5	Hindistan	2.221.235	3.144.562	4.725.913	50,3	3,1
6	İtalya	2.191.851	3.105.000	3.930.267	26,6	2,6
7	Güney Kore	2.425.758	3.284.845	3.917.105	19,2	2,6
8	Suudi Arabistan	1.630.050	3.306.930	3.848.349	16,4	2,5
9	Fransa	1.813.237	2.111.358	2.449.231	16,0	1,6
10	Kolombiya	923.655	1.647.113	2.427.919	47,4	1,6
11	Belçika	1.588.288	3.282.945	2.172.965	-33,8	1,4
12	İspanya	1.316.862	1.752.513	1.955.158	11,6	1,3
13	İsrail	999.342	1.491.950	1.848.580	23,9	1,2
14	Hollanda	1.179.702	1.418.814	1.639.008	15,5	1,1
15	Kazakistan	196.588	289.391	1.414.664	388,8	0,9
Liste Toplamı		36.820.447	56.596.942	93.673.558	65,5	61,7
Genel Toplam		63.940.313	100.650.694	151.892.345	50,9%	100,0%

Kaynak: Trademap

KAYNAKLAR

- International Trade Center (ITC), Trade-Map (<http://www.trademap.org/>)
- Avrupa Kimya Endüstrisi Konseyi (CEFIC) verileri (<http://www.cefic.org/>)
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kimya Sektörü Raporları (<http://www.sanayi.gov.tr>)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)